

Sygn. akt: I Ns 96/15

POSTANOWIENIE

Dnia 26. 02. 2016 r.

Sąd Rejonowy w Bytowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Wiesław Sługiewicz
Protokolant:	st. sekr. sądowy Anna Jungto – Stępnakowska

po rozpoznaniu na rozprawie sprawy

z wniosku (...) S.A. w G.

z udziałem uczestników postępowania A. S. (1) oraz K. S.

o stwierdzenie nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie

postanawia:

1. stwierdzić, że przedsiębiorca przesyłowy **Zakład (...) S.A w S.** nabył w dobrej wierze w drodze zasiedzenia służebność gruntową o treści służebności przesyłu od dnia 12. 12. 2001 r., polegającą na prawie do korzystania z nieruchomości (zwanej dalej nieruchomością obciążoną) w zakresie działki ewidencyjnej nr (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Bytowie IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą k.w nr (...) poprzez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację linii elektroenergetycznej średniego napięcia **nr 15kV** oraz wejście i wjazd na nieruchomość obciążoną w każdej chwili w okresie trwania służebności w celu wykonania niezbędnych robót związanych z utrzymaniem, konserwacją naprawą i eksploatacją linii elektroenergetycznej średniego napięcia **15kV**, w szczególności wejścia i wjazdu na teren nieruchomości obciążonej sprzętem dostosowanym do konieczności przeprowadzenia opisanych wyżej czynności zgodnie z opinią biegłego sądowego J. L. [k – 217-227, k - 260] w następującym ujęciu:

- na działce (...)- kontur nr 1 (oznaczenie konturu jak na załączniku graficznym nr 1 w skali 1:1000 do opinii) wyznacza linia zamknięta oznaczona nr punktów: (...)- (...)-105-104- (...); powierzchnia tego konturu 0,0250 ha; w konturze nie ma słupów – przelot trzech napowietrznych przewodów nieizolowanych linii elektroenergetycznej napowietrznej średniego napięcia **15 kV nr L - 414**, długość całkowita fragmentu tej linii w granicach działki wynosi 25,19 m; obszar pod linią jest terenem zabudowanym o zabudowie letniskowej,

2. ustalić, iż wnioskodawca i uczestnicy postępowania każdy w swoim zakresie ponoszą koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Sygn. akt I Ns 96/15

UZASADNIENIE

(...) S.A. w G. wystąpił z wnioskiem o stwierdzenie, iż nabył w drodze zasiedzenia służebność gruntową o treścią służebności przesyłu z dniem 01. 01. 1982 r., polegającą na prawie do korzystania z nieruchomości (zwanej dalej

nieruchomością obciążoną) w zakresie działki ewidencyjnej nr (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Bytowie IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą k.w. nr (...) poprzez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację linii elektroenergetycznej średniego napięcia **nr 15kV** oraz wejście i wjazd na nieruchomość obciążoną w każdej chwili w okresie trwania służebności w celu wykonania niezbędnych robót związanych z utrzymaniem, konserwacją naprawą i eksploatacją słupów energetycznych oraz linii elektroenergetycznych średniego napięcia **15kV**, w szczególności wejścia i wjazdu na teren nieruchomości obciążonej sprzętem, w tym także ciężkim (takim jak samochody ciężarowe i koparki).

W ostateczności wnioskodawca zmodyfikował swoje żądanie wniosku w piśmie z dnia 29. 01. 2015 r. i wniósł stwierdzenie, że:

1) Zakład (...) S.A. w S. – poprzednik prawny wnioskodawcy (...) S.A. M G., nabył z dniem 11 grudnia 2001 roku, służebność gruntową o treści służebności przesyłu

ewentualnie

2) wnioskodawca (...) S.A. w G. nabył z dniem 11 grudnia 2011 roku służebność przesyłu.

Uczestnicy postępowania **A. S. (1)** oraz **K. S.** wnieśli o oddalenie wniosku. Podkreślili, że argumentacja uczestników postępowania w związku z pismem wnioskodawcy z dnia 3 grudnia 2015 r. wyrażona została w piśmie z dnia 15 stycznia 2016 r., które złożone zostało na rozprawie dnia 19 stycznia 2016 r. Brak było podstaw faktycznych i prawnych do zasiedzenia służebności, jaką wykonuje wnioskodawca z wykorzystaniem działki uczestników postępowania. Podkreślili, że wnioskodawca słusznie ograniczył zakres czasowy zasiedzenia, wyznaczając jego datę na dzień 5 grudnia 1990 r. i wycofując się z pierwotnego stanowiska, jakoby dla stwierdzenia zasiedzenia w odniesieniu do wnioskodawcy (który jest spółką akcyjną, powstała w 2004 r.) nie miała znaczenia koncepcja jednolitej własności państwowej, funkcjonująca w prawie polskim do 01. 02. 1989 r. W odniesieniu do tego zagadnienia w orzecznictwie wskazuje się wyraźnie, że dopiero po tej dacie mógł zacząć biec termin niezbędny do stwierdzenia ewentualnego zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa państwowego (tak m. in. wyrok SN z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08, wyrok z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 291/09). Stanowisko to aprobuje nauka prawa (por. np. P. Lewandowski, Służebność przesyłu w prawie polskim, Warszawa 2014, s. 160).

Ze względu na fakt, że dnia 5 grudnia 1990 r. dokonano uwłaszczenia przedsiębiorstwa państwowego – poprzednika wnioskodawcy, dopiero od tego momentu rozpoczął swój bieg termin niezbędny do zasiedzenia służebności przesyłu przez wnioskodawcę. Jednocześnie – wbrew twierdzeniom wnioskodawcy – w tym momencie poprzednik wnioskodawcy, który objął w posiadanie urządzenia przesyłowe, dokonał tego w złej wierze wobec braku tytułu prawnego do użytkowania przejętych urządzeń na cudzym gruncie. Wnioskodawca niezasadnie wyprowadzał twierdzenie o dobrej wierze poprzednika prawnego jedynie z faktu istnienia urządzeń przesyłowych na gruncie państwowym (pismo wnioskodawcy z dnia 3 grudnia 2015 r., s. 2 – w aktach sprawy). Twierdzenie takie było sprzeczne z faktem, że po 01. 02. 1989 r. przestała istnieć koncepcja jednolitej władzy państwowej. Fakty te – przyznane i eksponowane przez wnioskodawcę – świadczą o tym, że gdy w związku z uwłaszczeniem przedsiębiorstw państwowych stały się one odrębnymi podmiotami praw i obowiązków od Skarbu Państwa, obejmowały one świadomością fakt wykorzystywania na cele przesyłowe gruntu cudzego najpierw Skarbu Państwa, a następnie osób prywatnych. Niezależnie od tego bowiem, czy urządzenia przesyłowe znajdowały się nad gruntem państwowym (do 24 kwietnia 1991 r.) czy też gruntem prywatnym (po tej dacie), znajdowały się one nad gruntem należącym do podmiotu odrębnego od przedsiębiorcy przesyłowego. Wnioskodawca wyraźnie przyznawał istnienie po stronie poprzednika wnioskodawcy w chwili przejmowania urządzeń, świadomości co do własności gruntu i braku podstawy prawnej do wykonywania przesyłu bez wynagrodzenia, na cudzym gruncie. Okoliczności te wskazują na brak dobrej wiary po stronie poprzednika wnioskodawcy i samego wnioskodawcy już od chwili obejmowania w posiadanie urządzeń przesyłowych położonych nad gruntem uczestników postępowania. W orzecznictwie SN wyrazem takiej wykładni pojęcia dobrej wiary jest najnowsza uchwała Zgodnie z którą przedsiębiorca, który objął w posiadanie służebność o treści opowiadającej służebności przesyłu, w wyniku realizacji inwestycji przesyłowej, przebiegającej przez

nieruchomości nie należące do przedsiębiorstwa przesyłowego (nawet, jeśli wydane były decyzje administracyjne o lokalizacji linii przesyłowej i pozwolenie budowlane), bez uzyskania decyzji wyłączeniowej, objął to posiadanie w złej wierze (uchwała SN z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 76/15). Ponadto odwołali się do dwóch orzeczeń:

- wyrok SA w Szczecinie z dnia 24 kwietnia 2013 r., I ACa 61/13) oraz
- wyrok SA w Szczecinie z dnia 24 kwietnia 2013 r., I ACa 61/13)

przycytując fragmenty uzasadnień. Skonkludowali, iż w tym stanie rzeczy nie sposób przyjąć istnienia dobrej wiary po stronie po stronie poprzednika wnioskodawcy ani też wnioskodawcy. W przypadku uzyskania posiadania służebności przesyłu w złej wierze, jej nabycie przez zasiedzenie następuje wskutek nieprzerwanego posiadania i korzystania z trwałych i widocznych urządzeń przez 30 lat (art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 292 k.c. oraz art. 172 § 2 k.c.). W odniesieniu do wnioskodawcy termin ten upłynąłby dopiero dnia 5 grudnia 2020 r.

Dodali, iż wnioskodawca nie wykazał zasadności swojego wniosku w części – odnoszącej się zarówno do „przestrzennego” zakresu wniosku, jak i co do treści prawa, jakie wykonywał w ramach eksploatacji urządzeń przesyłowych. Wniosek winien zostać oddalony w części, w jakiej wnioskodawca wnosil o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu w zakresie eksploatacji słupów linii elektroenergetycznej, których na nieruchomości uczestników nie ma. Ponadto wnioskodawca nie udowodnił, aby wykonywał służebność w zakresie wykraczającym poza istnienie linii elektroenergetycznej oraz przesył prądu tą linią – w szczególności brak jest jakichkolwiek dowodów na to, aby wnioskodawca wykonywał prawo w zakresie utrzymania, konserwacji, napraw, czy wejścia i wjazdu na nieruchomości uczestników w związku z eksploatacją linii. Twierdzenie o wykonywaniu prawa w szerszym zakresie nie zostało przez wnioskodawcę wykazane dowodem – nie wynika ani z dowodów z dokumentów, ani z zeznań świadka T. S. (1). Podnieśli, że zakres służebności przesyłu nie został określony przez ustawodawcę (nie istnieje normatywna treść służebności przesyłu). Dlatego też panuje przekonanie, że nabycie służebności przez zasiedzenie następuje tylko w takim zakresie, w jakim wnioskodawca faktycznie korzystał z nieruchomości obciążonej. Istnienie urządzeń (linii energetycznych) i ich funkcjonowanie (przesył prądu) mieści się w ustawowej przesłance „przeznaczenia urządzeń przesyłowych”, natomiast określenie wszelkich innych uprawnień przedsiębiorcy w zakresie dostępu do urządzeń, remontów, napraw następuje w ramach przesłanki „oznaczonego zakresu” służebności i w razie wniosku o zasiedzenie służebności przesyłu musi zostać odrębnie udowodnione przez wnioskodawcę. W przeciwnym razie – jak w mniejszej sprawie – dojdzie do sytuacji, że uprawnienie do zasiedzenia służebności przesyłu wykazane zostało jedynie w części odnoszącej się do istnienia urządzeń i przesyłu prądu. Na podobnym stanowisku stoi również orzecznictwo wskazując, że nabyć przez zasiedzenie można tylko służebność o konkretnej treści, a nie nieskonkretyzowane «uprawnienie» do przeprowadzenia w dowolny sposób przez nieruchomość linii energetycznej” (wyrok SN z dnia 19 maja 2002 r., III CK 496/02).

Ponadto w nauce prawa zgodnie przyjmuje się, że służebność przesyłu jest służebnością czynną. W związku z tym, że na mocy przepisów art. 293 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. służebność przesyłu w tym zakresie – nawet jeśli kiedykolwiek istniała, co nie zostało zdaniem uczestników udowodnione – wygasła wskutek niewykonywania, co może doprowadzić do zakwestionowania samoistności posiadania. Z ustawowego zakresu regulacji służebności przesyłu wynika, aby orzeczenie sądowe w części określającej treść konkretnej służebności dokładnie precyzowało uwzględniony zakres uprawnień przedsiębiorcy przesyłowego (B. R., *Zasiedzenie...*, s. 214). Z uwagi na powyższe argumenty zasadne jest oddalenie wniosku o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu w części wykraczającej ponad prawo istnienia linii elektroenergetycznej oraz przesył prądu tą linią.

W ostatnim słowie pełnomocnik uczestników postępowania wniósł o oddalenie wniosku zarówno w kształcie pierwotnym, jak i po modyfikacjach. Stwierdził, że może nastąpić zasiedzenie na rzecz podmiotu nieistniejącego, ani też za okres przed powstaniem wnioskodawcy, co oznacza, że formułowane przez wnioskodawcę wnioski o zasiedzenie przez Zakład (...) w 2001 roku nie są zasadne. Powołując się na profesora G. oraz liczne orzecznictwo podniósł, że nie ma możliwości nabycia służebności przesyłu przed dniem 03.08.2008 roku z uwagi na zamknięty katalog ograniczonych praw rzeczowych. TK stwierdził także niedopuszczalność zaliczania wcześniejszych okresów do biegu

zasiadywania służebności. W niniejszej sprawie dobra wiara wnioskodawcy została skutecznie zakwestionowana. W chwili przejmowania nieruchomości przez wnioskodawcę, nie posiadał żadnych decyzji administracyjnych uprawniających do wykonywania przesyłu na nieruchomości prywatnych nabywców-właścicieli działek. Utracił dobrą wiarę najpóźniej w 1991 roku kiedy nieruchomość przeszła na własność A. B.. Wcześniej i później wnioskodawca nigdy nie posiadał żadnego zezwolenia na wejście na przedmiotową nieruchomość. Jeżeli wnioskodawca precyzował w ostatnim piśmie, że okres zasiedzenia winien być liczony od 1991 roku, to powinno się liczyć do zasiedzenia okres 30 lat.

W przypadku zakresu zasiedzenia udowodniony został jedynie w odniesieniu do nieruchomości uczestników udowodniony przesył prądu oraz istnienie nad nieruchomością linii średniego napięcia. Zgodnie z materiałem zgromadzonym w sprawie, wnioskodawcy nie wykonali ani razu wejścia na nieruchomość uczestników postępowania, nie pojawił się ciężki sprzęt, ani żadne inne pojazdy. Nie korzystano z działki w zakresie konserwacji, eksploatacji, również w czasie budowy odgałęzienia na nieruchomości sąsiadującej - działce (...) przy wznoszeniu stacji trafo w 2002 roku. Charakterystyczne jest to, że w celu bieżącej konserwacji linii i jej ochrony, przycinki świerków rosnących bezpośrednio pod linią dokonywał uczestnik postępowania, pomimo że obowiązek ten spoczywał na wnioskodawcy. Wnioskodawca mógł przedstawić dowody na ewentualne korzystanie z działki uczestników, gdyby miało takie miejsce, np. w postaci dziennika oględzin, czy też zeznań pracowników terenowych, zleceń remontów, dokumentacji napraw, wycinek drzew dokonywanych przez inne podmioty niż wnioskodawca. Treść służebności przesyłu zgodnie z obowiązującym przepisami jest zmienna, a o zakresie tej służebności świadczy faktycznie wykonywana treść. Jeżeli chodzi o oględziny nieruchomości wykonywane co 5 lat nie muszą ingerować w działkę uczestników, mogą się odbywać przy udziale sprzętu jak lornetki i faktycznie tak były wykonywane, gdyż nie ma dowodów na to, aby przy dokonywaniu rutynowych oględzin, wnioskodawca korzystał z nieruchomości uczestników. Te okoliczności uzasadniają stanowisko w sprawie i wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania od wnioskodawcy na rzecz uczestników postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd ustalił i zważył, co następuje.

Stan prawny nieruchomości i jego historia.

Dla nieruchomości objętej działką ewidencyjną nr (...) Sąd Rejonowy w Bytowie IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą k.w nr (...)

[dowody: k – 27-34 oraz k 78-79 odpisy księgi wieczystej k.w. nr (...), k – 18 oraz k -20 akt (...) – opis i mapy z rejestru gruntów, k – 4 akt k.w. nr (...) opis i mapa z rejestru gruntów, k – 35, k – 81-82 oraz k – 317 aktualne szkice z bazy danych wnioskodawcy].

W dniu **10. 12. 1981 r.** Skarb Państwa sprzedał prawo własności nieruchomości objętej działką ewidencyjną nr (...) S. i M. małżonkom Z.. Dla tej nieruchomości została założona księga wieczysta o obecnym numerze k.w. nr (...) na wniosek z dnia 10. 12. 1981 r. Wcześniej dla tej nieruchomości nie była założona księga wieczysta. Nie mniej jednak warunkiem sine qua non jej sprzedaży było prawo własności przysługujące Skarbowi Państwa. W dniu 04. 12. 1985 r. S. i M. małżonkowie Z. sprzedali nieruchomość W. W.. W dniu 29. 04. 1991 r. W. W. sprzedał praw własności nieruchomości objętej działką nr (...) W. U. i jego żonie J. na prawach wspólności ustawowej, S. B. i jego żonie K. na prawach wspólności ustawowej oraz A. S. (2) oraz jego żonie A. S. (3) na prawach wspólności ustawowej. Działka (...) uległa podziałowi na szereg innych działek ewidencyjnych w tym wyodrębniona została 118/27 – nadal była wpisana w dziele I-O k.w. nr (...). W wyniku umowy o podział majątku wspólnego i zniesienia wspólności z dnia 16. 05. 1996 r. w miejsce S. B. i jego żony K. na prawach wspólności ustawowej wpisano do udziału 1/3 S. B..

W dniu 07. 07. 1998 r. współwłaściciele nieruchomości objętej księgą wieczystą k.w. nr (...) dokonali sprzedaży działki ewidencyjnej nr (...) uczestnikom postępowania A. i K. małżonkom S. na prawach wspólności ustawowej. Z tego powodu została odłączona z dotychczasowej księgi wieczystej nowo powstała nieruchomość i założono dla niej

odrębną księgę wieczystą k.w. nr (...). Taki stan prawny nieruchomości utrzymał się do dnia zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie

[dowody: k – 1-4, k – 18-20, k – 108 i nast. akt k.w. nr (...), k – 2-21 akt (...), k – 8, k – 53 s. 2-2 akt papierowej księgi wieczystej k.w. nr (...), k – 2-4 oraz k – 7, k – 17 s. 2-139 akt papierowej księgi wieczystej k.w. nr (...)].

Przekształcenia wnioskodawcy.

W okresie powojennym – co jest faktem powszechnie znanym – wprowadzono w Polsce ustrój polityczno-gospodarczy zwany ustrojem socjalistycznym, który funkcjonował do 1989 r., gdy rozpoczęły się reformy o charakterze rynkowym poczynając od zniesienia szeregu koncesji oraz od dnia 01. 02. 1989 r., od kiedy przedsiębiorstwa państwowe uzyskały zdolność nabywania mienia we własnym imieniu i na własną rzecz, o czym szerzej dalej. Ustrój ten cechowała przede wszystkim gospodarka oparta na dominującej własności Skarbu Państwa. W tym okresie status przedsiębiorstw uregulowany został w następujący sposób:

- w dniu 28. 10. 1950 r. wszedł w życie dekret z dnia 26 października 1950 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U.1950.49.439 ze zm., tj. Dz. U. z 1960 r. Nr 18, poz. 111),
- z dniem 1 października 1981 r. weszła w życie ustawa z dnia z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U.1981.24.12 ze zm.).

Te akty prawne dotyczyły ogółu przedsiębiorstw państwowych tym energetycznych.

SN bardzo trafnie zauważył, iż trudno oczekiwać, aby w warunkach obowiązywania do 1989 r. na gruncie Konstytucji z 1952 r. oraz ówczesnego art. 128 k.c. zasady jedności własności państwowej, w ramach podmiotów tej własności musiały być, dla skuteczności wykonywania uprawnień wydawane decyzje administracyjne, upoważniające do korzystania przez państwowe podmioty z własności państwowej. Nie można zachowania ówczesnych organów administracji państwowej oceniać według dzisiejszych standardów demokratycznego państwa prawa i zasad Konstytucji III Rzeczypospolitej z 1997 r. [wyrok SN z dnia 14 listopada 2013 r., II CNP 15/2013, LexPolonica nr 8148920].

Z kolei na mocy dekretu z dnia 3 stycznia 1947 roku powołane zostało Ministerstwo Przemysłu i Handlu, które objęło swą działalnością 16 centralnych zarządów przemysłowych działających do końca 1946 roku na prawach departamentów branżowych, a od 1 stycznia 1947 roku przekształconych w przedsiębiorstwa państwowe. Bezpośrednie niższym szczeblem w tej hierarchii były Zjednoczenia. W energetyce Zjednoczenia były wielozakładowymi przedsiębiorstwami państwowymi, posiadającymi osobowość prawną. Zgodnie z ustawą z dnia 4 lipca 1947 roku, zjednoczeniom energetycznym podporządkowano wszystkie zakłady energetyczne położone na terenie danego okręgu energetycznego bez względu na to czyją były własnością, z wyjątkiem zakładów nie zbywających zawodowo energii elektrycznej i zakładów nie związanych z państwową lub okręgową siecią elektryczną. Rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 20 lipca 1948 roku, obszar państwa podzielony został na 14 okręgów energetycznych. Wydane w tym samym okresie, a mianowicie 5 czerwca 1948 roku rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie uprawnień Zjednoczeń (...) oraz trybie i sposobie przejmowania przez te zjednoczenia zakładów, spowodowało przejście przez energetykę zawodową wszystkich zakładów energetycznych od organizacji samorządowych i spółdzielczych.

Na początku 1951 roku dokonano nowego podziału kraju na okręgi energetyczne. Zamiast istniejących dotychczas 14 Zjednoczeń (...) - utworzono 6 okręgów. Na początku 1953 roku uzyskały one osobowość prawną stając się przedsiębiorstwami państwowymi na pełnym rozrachunku gospodarczym. Ministerstwu (...) nadane zostały szerokie uprawnienia do nadzoru nad elektrowniami przemysłowymi w zakresie dysponowania mocą i produkcją.

Dnia 1 stycznia 1959 roku Zakłady (...) okręgów przekształcone zostały w wielozakładowe przedsiębiorstwa działające na zasadach pełnego rozrachunku gospodarczego. Elektrownie, zakłady energetyczne, zakłady remontowe

energetyki i inne będące do tej pory przedsiębiorstwami państwowymi, weszły w skład powstających przedsiębiorstw wielozakładowych jako jednostki działające na zasadach pełnego wewnętrznego rozrachunku gospodarczego. Zmiany takie wprowadzało zarządzenie nr 230 Ministra Górnictwa i Energetyki z 25 listopada 1956 r.

Zarządzeniem nr 18 Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 12 sierpnia 1975 roku w sprawie dostosowania terenowej organizacji energetyki do podziału administracyjnego kraju ustalono zakłady energetyczne działające na pełnym wewnętrznym rozrachunku gospodarczym wchodzące w skład poszczególnych okręgów - ustalono, że w skład Zakładów (...) wchodzi m.in. Zakład (...) z siedzibą w S., obejmujący obszar województwa (...). Zarządzenie to uchyliło § 1.2 pkt 8 zarządzenia nr 20 Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 31 grudnia 1974 roku w sprawie zakładów wchodzących w skład przedsiębiorstwa państwowego Zakłady (...) w B..

Zarządzeniem nr 13 Naczelnego Dyrektora Zakładów (...) w B. z dnia 10 maja 1978 roku w sprawie działania Zakładu (...) ustalono, że w Zakładach (...) w B. działa wg zasad wewnętrznego pełnego rozrachunku gospodarczego zakład pod nazwą Zakład (...).

Zarządzeniem nr 57 Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1989 roku w sprawie podziału niektórych przedsiębiorstw z grup we Wspólnocie (...) i (...) Brunatnego podziałowi uległ m.in. Północny O. Energetyczny w B., w wyniku którego powstały odrębne przedsiębiorstwa państwowe - m.in. Zakład (...) z siedzibą w S..

Aktualnie występujący w niniejszym postępowaniu wnioskodawca jest następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...). Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu nr 205/O./93 z dnia 9 lipca 1993 roku dokonano podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w S. wyszczególniając nowy podmiot gospodarczy w wyniku przekształcenia w jednoosobową spółkę z udziałem Skarbu Państwa – Zakład (...) S.A. w S.. Postanowienie § 3 zarządzenia wraz z załącznikiem stanowiło dowód przekazania mienia między dwoma podmiotami:

- 3 (trzy) linie wysokiego napięcia
- Ż. 220/110 kV,
- linia 400 kV Ż. – D. oraz
- linia 220 kV – Ż.-G.

- jako mienie przekazane (...) S.A.,

- reszta mienia to mienie Zakładu (...) w S. i zostało przekazane na majątek Zakładu (...) S.A. w S..

Bowiem aktem notarialnym sporządzonym przez notariusza T. J. z dnia 12 lipca 1993 roku w W. przedsiębiorstwo państwowe zostało przekształcone w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa działającą pod firmą Zakład (...) Spółka Akcyjna. Spółka ta w 2004 roku uległa przekształceniu na spółkę akcyjną pod firmą (...) S.A. w wyniku połączenia spółek w trybie określonym w art. 492 § 1 k.s.h. W dalszej kolejności nastąpiła zmiana firmy tej spółki na (...) Spółka Akcyjna, a następnie (...) Spółka Akcyjna.

Została wydana decyzja Wojewody S. z dnia 22. 04. 1994 r. stwierdzająca, że Zakład (...) stał się z mocy prawa z dniem 5 grudnia 1990 roku użytkownikiem wieczystym gruntu położonego w obrębie S. - 12, działka nr (...), o powierzchni 20330 m², oraz że Zakład (...) stał się z mocy prawa z dniem 5 grudnia 1990 roku znajdujących się na wyżej wymienionym gruncie budynków i urządzeń odpłatnie – budynków przejętych od Skarbu Państwa, nieodpłatnie – budynków wybudowanych ze środków własnych – por. wpis w księdze wieczystej k.w. nr (...) (częścią wpisu jest podstawa wpisu – arg. z przepisów § 10 ust. 1 3 i 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 września 2001 r. w sprawie prowadzenia ksiąg wieczystych i zbiorów dokumentów (Dz.U.2001.102.1122 ze zm.) oraz § 61. 1 i 2, § 62 i in. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 listopada 2013 r. w sprawie zakładania i prowadzenia ksiąg

wieczystych w systemie informatycznym (Dz.U.2013.1411) w zw. z art. 2 ustawy z dnia 06. 07. 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U.2013.707 ze zm.).

[dowody: k – 42-43 zarządzenie nr 21 z dnia 29. 09. 1975 r. Dyrektora Zakładów (...), k – 64 – 71 akt sprawy **VI Ns 399/13** zarządzenie nr 18 Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 12. 08. 1975 r. w sprawie dostosowania terenowej organizacji energetyki do podziału administracyjnego kraju, k – 75 – 82 akt sprawy VI Ns 399/13 oraz k – 49-54 zarządzenie nr 57 Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1989 r., k – 72- 74 akt sprawy VI Ns 399/13 oraz k – 44-48 zarządzenie nr 13 Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 10 maja 1978 r., k – 83 – 90 akt sprawy VI Ns 399/13 oraz k – 55-57 zarządzenie nr 205/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 roku wraz z załącznikiem wykazem (podział urządzeń energetycznych, które weszły do majątku poprzednika wnioskodawcy, a więc do wyłącznego posiadania) oraz wraz z protokołem przekazania z dnia 07. 07. 1993 r., k- 91 – 102 i k – 58-63 akt sprawy VI Ns 399/13 akt notarialny z dnia 12 lipca 1993 roku; k – 103 akt sprawy VI Ns 399/13 oraz k – 64 postanowienie sądu rejestrowego z dnia 13 września 1993 roku; k – 17 – 45 akt sprawy VI Ns 399/13 oraz k – 11-26 odpis zupełny z KRS przedsiębiorcy przesyłowego, k – 27-34 oraz k 78-79 odpisy księgi wieczystej k.w. nr (...), k – 18 oraz k - 20 akt (...) – opis i mapy z rejestru gruntów, k – 4 akt k.w. nr (...) opis i mapa z rejestru gruntów, k – 35 oraz k – 81-82 k - 317 aktualne szkice z bazy wnioskodawcy, k – 186 - 202 akt sprawy VI Ns 399/13 pismo procesowe wnioskodawcy wraz z decyzją Wojewody S. z dnia 22. 04. 1994 r. w zw. z wpisem do działu II k.w. nr (...) – art. 2 ustawy z dnia 06. 07. 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, a także k – 108-210 odpisy urzędowe dokumentów ze sprawy prawomocnie zakończonej VI Ns 91/13 w tym:

- k – 182 notatka urzędowa z dnia 16. 02. 2015 r.,
- k – 192 - 194 zarządzenie nr 46/ORG/89 Ministra Przemysłu z dnia 16. 01. 1989 r. w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w S.
- k – 195-200 rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. 03. 1989 r. w sprawie wykazu przedsiębiorstw państwowych oraz innych państwowych jednostek organizacyjnych podlegających zgrupowaniu we Wspólnocie Energetyki i Węgla Brunatnego, k – 90 i nast. pismo wnioskodawcy z dnia 30. 03. 2015 r.].

Stan prawny.

Służebność przesyłu została wprowadzona do polskiego prawa cywilnego z dniem 03. 08. 2013 r. w postaci uregulowań zawartych w art. 305¹ – 305⁴ k.c. ustawą z dnia 30. 05. 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731), W art. 305¹ - 305³ ustawodawca zawarł bazowe elementy konstrukcji służebności przesyłu. Z kolei przepisu art. 305⁴ k.c. wynika, iż do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych. W ten sposób ustawodawca posłużył się zabiegiem nakazującym stosowanie analogii legis w przypadku służebności przesyłu wskazując, że posiłkować się należy przepisami o służebnościach gruntowych. Odpowiednie stosowanie – co jest ustalone w orzecznictwie i doktrynie prawa - polega na tym, iż kierując się naturą danego stosunku prawnego przepisy – do których się sięga – stosuje się albo wprost, albo w ogóle odmawia się ich stosowania, albo też stosuje się jedynie niektóre z nich. W ocenie Sądu Rejonowego przepis art. 292 k.c. podlega stosowaniu wprost. Nie narusza bowiem istoty konstrukcji prawnej służebności przesyłu – zawartej w ww. art. 305¹ – 305³ k.c. Stąd odpowiednio stosowany przepis art. 292 k.c. przewidywała, iż służebność przesyłu może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio, tj. art. 172 i nast. k.c.

Od dnia 01. 01. 1965 r., tj. od wejścia w życie przepis art. 172 k.c. przewidywał, iż

- § 1 Posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dziesięciu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie).

- § 2 Po upływie lat dwudziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze.

Ta regulacja obowiązywała do dnia 30. 09. 1990 r. Od 01. 10. 1990 r. weszła w życie nowelizacja k.c., która przepisem art. 1 pkt 32 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny Dz. U. 90. 55. 321 ze zm.) nadała aktualne brzmienie art. 172 k.c.:

- § 1 Posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie).
- § 2 Po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze.

Z kolei w art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. zawarty został przepis przejściowy mówiący, że do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się od tej chwili przepisy niniejszej ustawy; dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie. Z tej regulacji wynika, iż:

- po pierwsze – art. 9 noweli automatycznie wydłużył terminy biegu zasiedzenia, jeżeli nie zakończyły biegu najpóźniej w dniu 30. 09. 1990 r.,
- po drugie - najpóźniej po upływie 30-tu lat posiadacz samoistny nabywa prawo własności nieruchomości,

Nie mniej jednak zawsze konieczne jest udowodnienie faktu posiadania służebności przesyłu, czy służebności gruntowej o treści służebności przesyłu.

Przegląd stanowisk przede wszystkim SN pozwala stwierdzić rysującą się wyraźnie linię orzecznictwa dotyczącej służebności przesyłu oraz służebności gruntowej o treści służebności przesyłu oraz wzajemnych relacji między nimi.

SN w uchwale z dnia 22. 05. 2013 r. wyraził istotny pogląd prawny:

1. przed wejściem w życie art. 305¹ – 305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności

odpowiadającej treści służebności przesyłu;

2. okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹ – 305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności [III CZP 18/13, Rzeczpospolita (...), Biuletyn SN 2013/5/5].

SN podjął kolejną uchwałę, w której stwierdził, iż spółka wodna, utworzona do wykonywania, utrzymywania oraz eksploatacji urządzeń służących do zapewnienia wody dla ludności (art. 164 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, jedn. tekst: Dz. U. z 2012 r. Nr 28, poz. 145 ze zm.), mogła nabyć przed wejściem w życie art. 305¹ – 305⁴ k.c. w drodze zasiedzenia służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu [uchwała SN 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13, Gazeta Prawna (...), LEX 1324958].

Ta linia orzecznicza – jak się wydaje – zwyciężyła w SN. Sąd Rejonowy w obecnym składzie podziela te podejście jako oczywistą konsekwencję regulacji z art. 305⁴ k.p.c.

W doktrynie prawa podnoszono szereg koncepcji odnoszących się mienia ogólnonarodowego oraz relacji Skarb Państwa – przedsiębiorstwo państwowe. Mienie ogólnonarodowe należy niepodzielnie do państwa socjalistycznego (zasada jedności własności państwowej). W Polsce Ludowej omawiana zasada ukształtowała się jeszcze przed kodyfikacją prawa cywilnego.¹ Nie narusza tej zasady nadanie przedsiębiorstwom państwowym i wielu innym

państwowym jednostkom organizacyjnym osobowości prawnej. Państwowe osoby prawne nie mają bowiem w stosunku do zarządzanych przez nie składników mienia ogólnonarodowego żadnych uprawnień, które by mogły być przeciwstawiane własności państwowej. Przedsiębiorstwa państwowe stanowią podstawową formę organizacyjną działalności państwa w dziedzinie produkcji socjalistycznej. Dzięki cywilistycznej kategorii prawnej staje się również możliwe urzeczywistnienie zasady, że odpowiedzialność przedsiębiorstw państwowych z tytułu zaciągniętych przez nie zobowiązań ogranicza się do przydzielonych im części mienia ogólnonarodowego oraz zasady, że przedsiębiorstwa państwowe nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania skarbu państwa. Art. 12 Konstytucji zalicza przedsiębiorstwa państwowe do składników mienia ogólnonarodowego, a więc do przedmiotów szeroko pojętej socjalistycznej własności państwowej. Wynika stąd, że tzw. „majątek przedsiębiorstwa państwowego” jest przedmiotem szeroko pojętej własności państwowej. Stanowiąc, że art. 128 § 1 nie wprowadza więc żadnej innowacji, lecz realizuje w dziedzinie prawa cywilnego normę konstytucyjną. Sankcjonuje on stanowisko zajęte w tej materii przez orzecznictwo sądowe i arbitrażowe [J. W. (w): (...) prawa cywilnego. Prawo własności i inne prawa rzeczowe, J. I. redaktor tomu III, s. 63 - 72]

Zgodnie z art. 128 k.c. w pierwotnym brzmieniu, socjalistyczna własność ogólnonarodowa (państwowa) przysługiwała niepodzielnie Państwu (§ 1), a państwowe osoby prawne w granicach swej zdolności prawnej wykonywały w imieniu własnym względem zarządzanych przez nie części mienia ogólnonarodowego uprawnienia płynące z własności państwowej (§ 2). Wyrażona w tych przepisach zasada jednolitego funduszu własności państwowej była w piśmiennictwie różnie rozumiana. Zgodnie z pierwszym poglądem, państwowe osoby prawne nie miały żadnych własnych praw podmiotowych do zarządzanego przez nie mienia, które mogłyby zostać przeciwstawione własności państwowej, a ich osobowość prawna miała znaczenie wyłącznie prawnorganizacyjne, pozwalające nadać stosunkom między tymi jednostkami charakter stosunków cywilnoprawnych. Według drugiego poglądu, państwowe osoby prawne były właścicielami zarządzanych przez nie rzeczy w znaczeniu cywilistycznym, państwo pozostawało zaś właścicielem w sensie ekonomicznym oraz konstytucyjnym. Stosownie do trzeciego poglądu, kompromisowego, państwo było wprawdzie wyłącznym właścicielem zarówno w sensie ekonomicznym, jak i cywilistycznym, jednakże państwowym osobom prawnym przysługiwało względem wydzielonych im w akcie utworzenia lub nabytych w toku działalności części mienia ogólnonarodowego prawo podmiotowe inne niż prawo własności, zwykle charakteryzowane jako prawo bezwzględne, a niekiedy wprost jako prawo rzeczowe, które jednakże nie mogło być przeciwstawiane państwu.

Problematyka ta została bliżej przedstawiona w monograficznych opracowaniach. Na tym miejscu można więc ograniczyć się do stwierdzenia, iż poglądy o istnieniu swoistych praw podmiotowych państwowych osób prawnych względem zarządzanego przez nie mienia, nasuwają istotne zastrzeżenia². Wchodzą one w kolizję z zasadą jedności mienia państwowego, bądź też nie wykraczają poza sformułowanie art. 128 § 2 k.c. [J. W. (w): (...) prawa cywilnego. Prawo własności i inne prawa rzeczowe, J. I. redaktor tomu III, s. 72].

W uzasadnieniu wyroku z dnia 15 stycznia 2009 SN dokonał bardzo szczegółowej analizy wprawdzie dotyczącej art. 231 § 1 k.c., lecz wywody prawne odnoszące się do art. 128 k.c. były o charakterze na tyle ogólnym i wyczerpującym, iż – zdaniem Sądu Rejonowego - winny znaleźć zastosowanie w każdej innej sprawie dotyczącej tej problematyki prawnej. W orzecznictwie SN przyjmowano, że nieruchomości pozostające w zarządzie państwowych osób prawnych były własnością Państwa (uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 16 października 1961 r. 1 CO 20/61 OSN 1962/II poz. 41; wyrok z dnia 15 kwietnia 1966 r. I CR 80/66 OSNCP 1967/2 poz. 24; wyrok z dnia 8 maja 1979 r. I CR 137/79 LexPolonica nr 321591; uchwała z dnia 27 czerwca 1984 r. III CZP 28/84 OSNCP 1985/1 poz. 11; postanowienie z dnia 20 stycznia 1993 r. II CRN 146/92 LexPolonica nr 309163; uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 18 czerwca 1991 r. III CZP 38/91 OSNCP 1991/10-12, poz. 118; wyrok z dnia 17 września 1993 r. II CRN 76/93; postanowienie z dnia 12 grudnia 1996 r. I CKU 38/96 Prokuratura i Prawo - dodatek 1997/4 poz. 27; postanowienie z dnia 12 grudnia 1996 r. I CKU 39/96 Prokuratura i Prawo - dodatek 1997/5 poz. 30; postanowienie z dnia 4 października 2002 r. III CZP 62/2002 OSNC 2004/1 poz. 7). Pogląd ten znalazł ex post wiążące potwierdzenie w art. 2 ust. 1 zdanie 1 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. 1990 r. Nr 79 poz. 464 ze zm.), zgodnie z którym grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub własność gminy (związku

międzygminnego), z wyłączeniem gruntów Państwowego Funduszu Ziemi, będące w dniu wejścia ustawy w życie w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa, stały się z tym dniem z mocy prawa przedmiotem użytkowania wieczystego.

Zasada jednolitego funduszu własności państwowej odnosiła się nie tylko do prawa własności rzeczy w sensie cywilistycznym, lecz do całości mienia ogólnonarodowego. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 18 czerwca 1991 r. III CZP 38/91 (OSNCP 1991/10-12 poz. 118) podkreślił, że każdy składnik majątkowy przedsiębiorstwa państwowego - zarówno wydzielony mu przy utworzeniu, jak i nabyty w toku działalności przez to przedsiębiorstwo - stanowił mienie ogólnonarodowe, które pozostawało „w dyspozycji” tego przedsiębiorstwa. W uzasadnieniu wyroku z dnia 15 kwietnia 1966 r. I CR 80/66 (OSNCP 1967/2 poz. 24) SN wskazał, że zasada jednolitego funduszu własności państwowej odnosiła się nie tylko do własności, ale również do innych praw majątkowych, a ponadto także do posiadania. W stosunku do mienia pozostającego w zarządzie państwowych osób prawnych nie tylko właścicielem, ale także posiadaczem samoistnym, był zawsze Skarb Państwa.

Przedstawione rozumienie zasady jednolitego funduszu własności państwowej nie oznaczało jednak, że przedsiębiorstwo państwowe nie mogło wystąpić z roszczeniem na podstawie art. 231 § 1 k.c. w stosunku do nieruchomości znajdujących się w jego władztwie. W orzecznictwie SN przyjmowano zgodnie, że wprawdzie ze względu na tę zasadę państwowa osoba prawna nie mogła przeciwstawić Skarbowi Państwa jakichkolwiek własnych uprawnień, jednakże w stosunkach zewnętrznych z osobami trzecimi miała pozycję taką jak właściciel. W konsekwencji wszelkie roszczenia, jakie powstawały ze względu na składniki mienia państwowego pozostające w zarządzie państwowej osoby prawnej, realizowała w imieniu własnym ta osoba (uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 16 października 1961 r. 1 CO 20/61 OSN 1962/II poz. 41; postanowienie z dnia 14 czerwca 1963 r. I CR 336/63 OSNCP 1964/11 poz. 223; uchwała z dnia 27 czerwca 1984 r. III CZP 28/84 OSNCP 1985/1 poz. 11). O ile więc w relacjach wewnętrznych między Skarbem Państwa a państwową osobą prawną posiadaczem samoistnym nieruchomości państwowej było zawsze państwo, o tyle z punktu widzenia relacji zewnętrznych przedsiębiorstwo państwowe, które władało oddaną mu w zarząd nieruchomością, powinno być uznawane za posiadacza samoistnego nieruchomości niezależnie od tego, czy była to nieruchomość państwowa. E. verbis pogląd ten znalazł wyraz w uzasadnieniu wyroku z dnia 15 kwietnia 1966 r. I CR 80/66 (OSNCP 1967/2 poz. 24), w którym SN uznał, że chociaż posiadanie wykonywane przez jednostkę państwową stanowi - w myśl zasady wypowiedzianej w art. 128 § 1 k.c. - posiadanie państwowe, to jednak w wypadku, gdy jego przedmiot znajduje się w zarządzie państwowej osoby prawnej, na zewnątrz ta osoba prawna, a nie Skarb Państwa występuje - zgodnie z art. 128 § 2 k.c. - jako posiadacz. Przedsiębiorstwo państwowe mogło zatem występować z roszczeniem przewidzianym w art. 231 § 1 k.c., z tym, że, ze względu na zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, nabywana nieruchomość stawała się własnością państwową.

Z chwilą spełnienia przesłanek określonych w art. 231 § 1 k.c., między właścicielem gruntu a posiadaczem dokonującym zabudowy powstaje stosunek prawny, z którego wynika roszczenie posiadacza samoistnego w dobrej wierze do właściciela gruntu o przeniesienie własności zabudowanej działki. Roszczenie to pozostawało niewątpliwie, jako prawo podmiotowe, w zarządzie przedsiębiorstwa państwowego. Mogło ono, zależnie od sposobu rozumienia tego zarządu, być ujmowane jako własne roszczenie przedsiębiorstwa albo - stosownie do stanowiska przyjmowanego w orzecznictwie Sądu Najwyższego - jako roszczenie przysługujące Skarbowi Państwa, które, zgodnie z art. 128 § 2 k.c. w pierwotnym brzmieniu, przedsiębiorstwo państwowe wykonywało w imieniu własnym. Akceptacja drugiego z tych wymaga rozważenia, jakie znaczenie dla bytu rozważanego roszczenia miało zniesienie zasady jednolitego funduszu własności państwowej. Z dniem 1 lutego 1989 r. weszła bowiem w życie ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. 1989 r. Nr 3 poz. 11), m. in. nadająca art. 128 k.c. nowe brzmienie, zgodnie z którym własność ogólnonarodowa (państwowa) przysługiwała Skarbowi Państwa albo innym państwowym osobom prawnym. Wpływ zmiany przepisu na charakter władztwa wykonywanego przez państwowe osoby prawne został wyjaśniony w uchwale składu siedmiu sędziów (7) z dnia **18 czerwca 1991 r.** III CZP 38/91 (**OSNCP 1991/10-12 poz. 118**), w której Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że zmiana art. 128 k.c. nie spowodowała przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych -

uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie wymienionej ustawy. Także w odniesieniu do innych niż własność składników majątkowych Sąd Najwyższy uznał, że nowelizacja art. 128 k.c. nie spowodowała przekształcenia ex lege stosunków państwowych osób prawnych. Przekształcenie to nastąpiło z dniem 7 stycznia 1991 r. na podstawie art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 1991 r. Nr 2 poz. 6), w którym:

- **skreślono przepis**, iż przedsiębiorstwo państwowe wykonywało wszelkie uprawnienia w stosunku do mienia ogólnonarodowego będącego w jego dyspozycji, z wyjątkiem uprawnień wyłączonych przepisami ustawowymi, a jednocześnie
- **wprowadzono przepis**, że przedsiębiorstwo, gospodarując wydzielonym mu i nabytym mieniem, zapewniało jego ochronę; jeżeli zatem będące w zarządzie przedsiębiorstwa państwowego roszczenie o przeniesienie własności nieruchomości, powstałe na podstawie art. 231 § 1 k.c., nie było - ze względu na art. 128 k.c. - jego własnym roszczeniem, to stało się nim z dniem 7 stycznia 1991 r.

[uzasadnienie wyroku SN z dnia 15 stycznia 2009 r. I CSK 333/2007, LexPolonica nr 198587, Biuletyn SN 2009/4, Monitor Prawniczy 2010/10 str. 575, OSNC 2009/D poz. 97, R. (...) str. 175, R. (...) str. 146].

Z tych względów należało wprost uwypuklić, iż w ww. uchwale (7) sędziów z dnia 18 czerwca 1991 r., której nadano moc **zasady prawnej** – SN wywiódł doniosły pogląd prawy mówiący, że:

- z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11) zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność,
- zmiana art. 128 k.c. dokonana tą ustawą nie spowodowała przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych - uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie wymienionej ustawy,
- przekształcenie zarządu, w odniesieniu do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach - w prawo własności, nastąpiło na podstawie ustawy z dnia 29. 09. 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464), a co do innych składników majątkowych (w prawo własności) nastąpiło na podstawie ustaw określających ustrój majątkowy państwowych osób prawnych [OSNC 1991/10-12/118, LEX 3660].

Tym samym wynika z tego, że nawet gdyby nie nastąpiło wcześniej formalne przeniesienie posiadania, to z mocy przepisów art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29. 09. 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464) ex lege ustawodawca przeniósł formalnie prawo własności urządzeń energetycznych na przedsiębiorstwa w tym także energetyczne, a przecież na danym terenie (gmina, rejon/powiat) dane przedsiębiorstwo energetyczne – bez względu na formę organizacyjną – było wyłącznym władającym urządzeniami energetycznymi (konsumpcja własności i posiadania prowadzącego do zasiedzenia).

Sąd Rejonowy miał na względzie także to, przedsiębiorstwo przesyłowe wykazało, że jest w posiadaniu paszportu urzędnika energetycznego, a tym paszportem mógł władać tylko ktoś, kto jest następcą prawnym form organizacyjnych (spółek prawa handlowego, przedsiębiorstw państwowych działających od 01. 02. 1989 r. oraz wcześniej przedsiębiorstw państwowych jako jednostek organizacyjnych skarbu Państwa). To dodatkowy dowód ciągłości i następstwa prawnego (...) (ultima ratio).

SN powyższy pogląd prawny odniósł od kwestii służebności. Stwierdził, że przepis art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości obejmuje także

urządzenia służące do wykonywania służebności. Przepis ten określa wyraźnie przedmiotowy zakres uwłaszczenia m.in. państwowych osób prawnych. Uwłaszczenie przedsiębiorstwa państwowego nastąpiło zatem w dniu 5 grudnia 1990 r. (art. 13 ustawy) na podstawie przepisów wspomnianej ustawy [postanowienie SN z dnia 9 lutego 2012 r., III CZP 93/2011, LexPolonica nr 3040596, Biuletyn SN 2012/2, Biuletyn SN 2012/3].

Przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ k.c.) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa [uchwała SN z dnia 7. 10. 2008 r., III CZP 89/08, LEX nr 458125, Biuletyn SN 2008/10/7].

Korzystanie przez przedsiębiorstwo państwowe z nieruchomości w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej, prowadzące do zasiedzenia służebności gruntowej przed dniem 1 lutego 1989 r., stanowiło podstawę do nabycia tej służebności przez Skarb Państwa [uchwała SN z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/2009, LexPolonica nr 2089173, Biuletyn Sądu Najwyższego 2009/10, OSNC 2010/5 poz. 64, R. (...) str. 140].

Jeżeli posiadanie wykonywane było przez przedsiębiorstwo państwowe, to stanowiło wówczas składnik mienia państwowego a posiadaczem był Skarb Państwa, choć na zewnątrz jako posiadacz występowała zarządzająca mieniem państwowym osoba prawna. W konsekwencji upływu okresu zasiedzenia, własność lub inne prawo rzeczowe nabywał Skarb Państwa, a nie państwowa osoba prawna będąca zarządcą mienia państwowego. Korzystanie z nieruchomości oraz ze służebności gruntowych przez przedsiębiorstwo państwowe nastąpiło zatem na rzecz Skarbu Państwa [postanowienie SN z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 495/2008, LexPolonica nr 2040633].

Uzupełniając powyższe SN w postanowieniu z dnia 03. 02. 2010 r. sformułował pogląd prawny mówiący, że zgodnie z art. 176 k.c. - zarówno stosowanym w związku z art. 172 k.c., jak i w związku z art. 292 k.c. - posiadacz na potrzeby zasiedzenia do czasu swego posiadania może doliczyć czas posiadania poprzednika tylko o tyle, o ile do przeniesienia posiadania lub dziedziczenia doszło podczas biegu zasiedzenia, co oczywiście wyklucza doliczenie przez obecnego posiadacza czasu posiadania poprzednika, który był posiadaczem uprawnionym [II CSK 465/09, LEX nr 738479, t. 2 i 3].

W postanowieniu SN z dnia 5 czerwca 2009 r. zawarte zostało stanowisko, iż

1. posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości; przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, zaś władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się, zgodnie z art. 336 k.c., jako posiadanie zależne;

2. w odniesieniu do służebności gruntowej przesyłu, wykładnia art. 285 § 2 k.c. musi uwzględniać charakter tej służebności i jej przeznaczenie społeczno - gospodarcze oraz społeczno-gospodarcze przeznaczenie nieruchomości wchodzącej w skład przedsiębiorstwa energetycznego, któremu służebność ta ma służyć; przesłanka art. 285 § 2 k.c. może być spełniona także wówczas, gdy służebność przesyłu ułatwia funkcjonowanie przedsiębiorstwa przesyłowego, zwiększając jednocześnie użyteczność należącej do niego nieruchomości [I CSK 392/08, LEX nr 578032].

Z postanowienia SN z dnia 19. 12. 2012 r. wynika z kolei, iż:

1. o stanie posiadania prowadzącym do zasiedzenia służebności polegającej na korzystaniu z linii wysokiego napięcia decyduje przede wszystkim przebieg linii nad nieruchomością obciążoną, a nie umiejscowienie słupa podtrzymującego przewody,

2. przepisy ustawy z 1997 r. - Prawo energetyczne należy uwzględniać przy wyjaśnianiu pojęcia „korzystanie z widocznego i trwałego urządzenia”, użytego w art. 292 k.c.; istnieje związek techniczny i gospodarczy pomiędzy elementami sieci energetycznej, do których niewątpliwie należą linie energetyczne, utrzymujące je słupy, stacje transformatorowe i inne urządzenia; po wybudowaniu stanowią składnik przedsiębiorstwa włączony do sieci; jeżeli

zatem przedsiębiorstwo energetyczne funkcjonuje i prowadzi działalność gospodarczą polegającą na przesyłaniu energii elektrycznej, to korzysta z urządzeń stanowiących sieć energetyczną, łącząc je z innymi elementami instalacji [II CSK 218/12, LEX nr 1288630].

Zważyć też należy na bardzo ważny pogląd prawny wyrażony przez SN, iż wystarczy, że przedsiębiorstwo przesyłowe udowodni istnienie sieci przesyłowej na działce, by mogło uzyskać zasiedzenie służebności [III CZP 129/12, Rzeczpospolita z 12. 02. 2013 r., s. C3]. Ten pogląd prawny ułatwia przedsiębiorstwom przesyłowemu ubieganie się o stwierdzenie nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie, a poprzednio służebności gruntowej o treści służebności przesyłu. Także w postanowieniu z dnia 06. 02. 2013 r. SN wyraził znamienne poglądy prawne stanowiący, że wykonywanie służebności odpowiadającej służebności przesyłu, służy zaspokajaniu zmiennych potrzeb gospodarczych, nieprzewidzianych w takiej skali w chwili uchwalania kodeksu cywilnego; z powyższych względów, przy odwołaniu do wykładni celowościowej art. 285 k.c. i art. 292 k.c. uznać należy, że wystarczające jest ogólne odwołanie do statusu przedsiębiorstwa przesyłowego, jako podmiotu praw rzeczowych oraz zbędne jest identyfikowanie oraz wprowadzanie do treści postanowienia zapisu dotyczącego nieruchomości władnącej, której jest właścicielem [V CSK 129/12, II CSK 218/12, LEX nr 1288630].

Sąd Rejonowy – orzekający w obecnym składzie – w pełni zaaprobował powyższe poglądy prawne. Nie uległo więc wątpliwości, że istniała możliwość:

- po pierwsze - zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu – art. 292 k.c., gdy bieg zasiedzenia został zakończony przed dniem 03. 08. 2008 r., tj. przed dniem wprowadzenia w życie instytucji prawnej służebności przesyłu,
- po drugie – zastosowania instytucji doliczania okresów zasiadywania przez poprzedników prawnych osoby ubiegającej się o zasiedzenie - art. 176 § 1 k.c.,
- po trzecie – w wypadku uwzględnienia wniosku o stwierdzenia nabycia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu w okresach, gdy nie było jeszcze beneficjenta zasiedzenia służebności, lecz funkcjonowały innej formy organizacyjne – jego poprzedników prawnych, to stwierdzenie nabycia nastąpić musiało w dacie dziennej odpowiadającej następnemu dniu po zakończenia biegu zasiadywania – art. 111 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 112 zd. 1 k.c., ale należałoby stwierdzić zasiedzenie na rzecz aktualnego beneficjenta zgodnie z wymogami normy procesowej z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. oraz ugruntowanym od lat poglądem prawnym SN, iż wykładnia prawa nie może prowadzić do wszczynania kolejnych, niepotrzebnych postępowań, skoro w ramach danego postępowania mogą być rozstrzygnięte kwestie jako przesłanki merytorycznego rozstrzygnięcia co do istoty sprawy w jednym postępowaniu, a stanowisko to Sąd Rejonowy w pełni podzielił z oczywistych względów,
- stosowanie prawa przez ewentualne stwierdzanie nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu nie mogło stanowić naruszenia norm Konstytucji albowiem ta propozycja interpretacyjna – pochodząca z SN - oparta została na wykładni przepisów o służebnościach gruntowych (w tym co do ich zasiadywania) obowiązujących tak długo jak obowiązywał k.c., tj. od 01. 01. 1965 r., a sama instytucja zasiedzenia nie budzi wątpliwości prawnych w tym konstytucyjnych.

Zdaniem Sądu Rejonowego zauważyć należałoby, że po II wojnie światowej – bez względu na ustrój polityczno-gospodarczy – w ramach każdej gminy, powiatu zawsze tylko jedna instytucja – bez względu na nazwę czy formę organizacyjną – zajmowała się budową, remontami i kontrolą urządzeń energetycznych, przesyłem energii elektrycznej. To oznaczało, że taka instytucja - czy jako zakład, czy przedsiębiorstwo państwowe, czy spółka energetyczna czy in. – była monopolistą na danym terenie i to wyłącznie władającym urządzeniami energetycznymi. Dotyczyło to więc także gminy P./Rejonu (...). Poczynając od 1989 r. przedsiębiorstwa państwowe – jak wyżej wskazano - były wyposażane w mienie Skarbu Państwa jako odrębne od Skarbu Państwa podmioty prawne nabywające prawa podmiotowe we własnym imieniu i na własny rachunek (stąd np. nie Skarb Państwa a przedsiębiorstwa państwowe były wpisywane do działów II ksiąg wieczystych). Te przemiany ekonomiczno-własnościowe charakteryzowały przemiany w latach 90-tych XX wieku, co jest bezsporne. Dlatego uwzględniając

zmiany ustawowe w tym dokonane wskazanymi wyżej aktami prawnymi (regulacjami) należało mieć na względzie zwłaszcza:

- ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11) z dniem 05. 12. 1989 r. [por. ww. uchwała składu siedmiu sędziów (7) z dnia 18 czerwca 1991 r. III CZP 38/91 (OSNCP 1991/10-12 poz. 118)],
- art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 1991 r. Nr 2 poz. 6) z dniem 7 stycznia 1991 r.

Należało mieć także na uwadze, iż unormowania te spowodowane były z jednej strony ogromną ilością przedsiębiorstw państwowych, a z drugiej strony nienadążaniem służb rządowych z formalnym przekazywaniem majątku poszczególnym przedsiębiorstwom państwowym (wyposażaniem mienie), czy tworzonym na ich bazie spółkom prawa handlowego. Stąd – zdaniem Sądu Rejonowego, orzekającym także wówczas w postępowaniach wieczystoksięgowych, gdzie te wszystkie przemiany własnościowe miały finał - ww. rozwiązania ustawowe o charakterze systemowym, powszechnym sprowadzające się do nabycia (także przekazanie posiadania – władanie już było faktem od dawna, a najpóźniej przeniesienie własności na przedsiębiorstwo przekształciło je w posiadanie – prowadzące do zasiedzenia - we własnym imieniu i na własną rzecz), urządzeń energetycznych opartych na prawie własności, czy użytkowaniu wieczystym nieruchomości (siedzib przedsiębiorstw) – arg. z art. 49 k.c. Gdy dane przedsiębiorstwo uzyskiwało tytuł własności do urządzeń energetycznych, to tym samym inaczej należało spojrzeć na fakt ich posiadania w rozumieniu art. 176 § 1 k.c. Skarb Państwa - tracąc własność - nie mógł być dalej posiadaczem urządzeń energetycznych od dnia 05. 12. 1989 r. albowiem:

- faktycznie nimi nigdy osobiście nawet wcześniej nie zarządzał, nie władał (kwestia konstrukcji tej osoby prawnej),
- nie mógł także uzyskać/sprawować posiadania, skoro właścicielem urządzeń energetycznych stało się przedsiębiorstwo energetyczne od lat wykorzystujące je do przesyłu energii elektrycznej, a więc fizycznie władające nimi.

Ten wniosek stał się logiczną konsekwencją przemian, o których mowa także w dokumentach znajdujących się w aktach sprawy. Zarzut uczestników postępowania, iż wnioskodawca nie jest następcą prawnym przedsiębiorstwa energetycznego, będącego inwestorem w 1971 r., oczywiście był chybiony, nie poparty żadnym dowodem.

Uczestnicy postępowania podnieśli zarzut, iż treść służebności przesyłu zgodnie z obowiązującym przepisami jest zmienna, a o zakresie tej służebności świadczy faktycznie wykonywana treść. Nie można się zgodzić z takim podejściem. Zauważyć bowiem należało – zdaniem Sądu Rejonowego – to, co jest powszechnie znane, a mianowicie iż w stosunku do urządzeń energetycznych można nie dokonywać przez nawet żadnych – poza oględzinami – czynności, a czasami w wypadku klęski żywiołowej – działanie vis mayor, czyli siły wyższej – powoduje konieczność używania różnorakiego sprzętu, wymiany elementów uszkodzonego urządzenia energetycznego. Nikt nie jest w stanie przewidzieć przyszłości, a mimo treść służebności musi uwzględniać specyfikę terenu, urządzenia energetycznego, a także możliwość zaistnienia kataklizmów skutkujących koniecznością niezwłocznej naprawy uszkodzeń w tym wkroczenia nawet na grunt, nad którym przebiega dana linia energetyczna. Tym m. in. różni się zasiadywanie służebności przesyłu od zasiadywania prawa własności nieruchomości czy użytkowania wieczystego, gdzie posiadacz samoistny (w przypadku zasiedzenia służebności także zależny) musi manifestować swe wszechstronne władztwo nad rzeczą także wobec właściciela czy użytkownika wieczystego. Świadek T. S. wyjaśnił, że przepisy, o których zeznawał co do obowiązku dokonywania oględzin, istnieją w postaci instrukcji - Ramowa instrukcja eksploatacji linii SN, tj. linii średniego napięcia. Powstała ona na podstawie ustawy z dnia 10.04.1997 roku Prawo energetyczne (Dz. U. z 2006 roku, numer 89 poz. 625), rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 04. 05. 2007 roku w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego (Dz. U. z 2007 roku numer 93 poz. 623 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 28. 03. 2013 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach energetycznych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 492). Na podstawie tej instrukcji E. wykonuje czynności, o których zeznawał co do każdej linii średniego napięcia (co do innych urządzeń energetycznych są inne instrukcje).

Treść faktycznej służebności dookreślona jest więc poprzez wskazane akty prawne powszechnie obowiązujące oraz tzw. prawo wewnętrzne, a faktyczne dokonywanie czynności stosownie do okoliczności nie musi w każdym wypadku polegać na zastosowaniu pełnej palety zachowań, skoro takich potrzeb nie ma. Jedynie faktycznie pracownicy wnioskodawcy mogą zaplanować okresowe przeglądy, które mogą odbywać się zarówno – jako do określił świadek T. S. na ostatniej rozprawie - poprzez pieszą wędrówkę pod daną linią lub też obserwację spoza nieruchomości, nad którą przebiega dana linia za pomocą lornetki, lutety, czy nawet poprzez wykonanie lotu helikopterem wyposażonym w stosowne kamery (analiza obrazu dokonywana jest później poprzez specjalistów). Nawet ewentualne niewykonywanie okresowych niektórych czynności (np. przycinek gałęzi czy drzew przez przedsiębiorstwo energetyczne – tak zaznał uczestnik A. S. na ostatniej rozprawie) mimo wymogów prawnych i technologicznych nie może wpływać na zakres treści służebności przesyłu względnie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, gdyż tą treść faktycznie określają – jak wyżej wskazano – ww. akty prawne, wymogi technologiczne oraz zdarzenia przyszłe i niepewne (a nawet tylko samo ryzyko ich zaistnienia).

Sąd Rejonowy stwierdził już wyżej, że na terenie obecnego (...) zawsze działał tylko i wyłącznie zawsze jeden przedsiębiorca przesyłowy zajmujący się dostawą energii elektrycznej w tym poprzez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację linii elektroenergetycznych średniego napięcia **nr 15kV** na obszarze swego działania (rejonu). W przeciwnym wypadku w ogóle nikt by nie dokonywał np. po klęskach żywiołowych napraw zerwanych linii energetycznych, nie dokonywał przeglądów tych urządzeń, wymiany słupów, linii czy chociażby izolatorów.

Sąd Rejonowy uwzględnił natomiast specyfikę linii **15 kV** nad nieruchomością uczestników, czemu dał wyraz w sentencji postanowienia (brak wprost mowy o sprzęcie ciężkim). Nie ma na niej bowiem słupów energetycznych, których wymiana – jak powszechnie wiadomo – wymaga użycia ciężarówek do transportu oraz dźwigów. Nie mniej jednak Sąd Rejonowy nie wykluczył takiej możliwości (skrajnej) formułując sentencję w sposób ogólny, gdyby taka konieczność zaistniała (może się zdarzyć, iż nigdy do tego nie dojdzie).

Dodać należało także, iż służebność gruntowa o służebności przesyłu albo służebność przesyłu mają charakter służebności istniejących na czas nieokreślony. Ponadto cała cywilizacja ludzka oparta jest na wykorzystaniu energii elektrycznej i przez pryzmat tych aspektów działalności ludzkiej należało zawsze dokonywanie ocen także w tej sprawie. Faktem powszechnie znanym było i jest to, iż każde zaawansowane urządzenie – będące wytworem ludzkiej cywilizacji technicznej – wymaga przeglądów okresowych i remontów. W przeciwnym bowiem razie może dojść do zaprzestania działania, a nawet zagrożenia dla mienia lub życia ludzkiego. Stąd zarzuty uczestników także w tym zakresie nie mogły się ostać. Były bowiem dowolne, nieuzasadnione.

Wnioskodawcy w toku sprawy podnieśli także zarzut, iż służebność wygasła wskutek niewykonywania, co mogło doprowadzić do zakwestionowania samoistności posiadania. Ten zarzut był także chybiony albowiem:

- przy zasiadaniu służebności gruntowej treści służebności przesyłu albo służebności przesyłu wystarcza fakt posiadania zależnego, a ponadto
- w obecnej sprawie zostało udowodnione ponad wszelką wątpliwość nie tylko zeznaniami T. S. i dokumentami (...), lecz także zeznaniami uczestnika postępowania, że nad nieruchomością uczestników postępowania do chwili zamknięcia rozprawy przebiegała linia elektroenergetyczna średniego napięcia **15 kV**, która była częścią składową przedsiębiorstwa przesyłowego i służyła do ciągłego przesyłu energii elektrycznej.

Mając na uwadze powyższe, a także wpis do działu II k.w. nr (...) – art. 2 ustawy z dnia 06. 07. 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece i jego podstawę, która obejmuje (ww. decyzja Wojewody S. z dnia 22. 04. 1994 r. wraz z podstawą prawną jej wydania), należało zdaniem Sądu Rejonowego jednoznacznie stwierdzić, iż zarzuty uczestników, iż wnioskodawca nie posiada tytułu prawnego do podejmowanych urządzeń nie mogą się ostać jako gołosłowne [por. k – 186 – 202 akt sprawy VI Ns 399/13 pismo procesowe wnioskodawcy wraz z decyzją Wojewody S. z dnia 22. 04. 1994 r. w zw. z wpisem do działu II k.w. nr (...) – art. 2 ustawy z dnia 06. 07. 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece].

Urządzenia energetyczne i bieg zasiedzenia

Uczestnicy postępowania przyznali fakt, iż 1971 r. wybudowano odgałęzienie linii energetycznej – „odgałęzienie Ż.” [k – 68].

Na działce (...) znajduje się tylko jedno urządzenie energetyczne w postaci linii średniego napięcia **15 kV o numerze 414**, która stanowi odgałęzienie zasilające stację transformatorową Ż., która znajduje się poza tą działką. Na tej działce nie ma żadnych słupów podtrzymujących tę linię. Z inwentarza z natury z lutego 1977 r. wynika, iż dotyczy on napowietrznej linii **15 kV** odgałęzienie Ż., od słupa numer 18 do stacji transformatorowej. Na przebiegu tej linii znajduje się działka uczestników 118/27. Data 1971 r., została wskazana w karcie ewidencji zmian obiektu także jako rok remontu. Jako datę pewną istnienia tej linii św. T. S. wskazał rok remontu tj. 1971. Była to inwestycja własna poprzednika prawnego wnioskodawcy – Skarbu Państwa – przedsiębiorstwa przesyłowego. Inwentarz z natury z lutego 1977 r. został sporządzony na podstawie zestawienia inwentarzowego z dnia 05. 10. 1971 r. Od tego czasu linia średniego napięcia 15 kV o numerze 414 działa nieprzerwanie dostarczając energii elektrycznej aż do dnia zamknięcia rozprawy i w tym okresie nie zmieniła swego przebiegu.

[dowody: k – 83-84 oraz k – 320 - 321 zeznania św. T. S. wraz z dokumentami omówionymi przez niego w toku tych zeznań ze wskazaniem kart ich położenia w aktach w tym k - 38 - inwentarz z natury z lutego 1977 r. oraz k – 39 karta ewidencji zmian obiektu, k – 18 oraz k -20 akt (...) – opis i mapy z rejestru gruntów, k – 4 akt k.w. nr (...) opis i mapa z rejestru gruntów, k – 35, k – 81-82 oraz k – 317 aktualne szkice z bazy danych wnioskodawcy, k – 217-227 opinia biegłego geodety J. L., k – 317 zestawienia inwentarzowego z dnia 05. 10. 1971 r., k – 321-322 zeznania uczestnika postępowania A. S. (1)].

Sąd Rejonowy dopuścił dowód z **zeznań świadka T. S.** Świadek jako pracownik (...) posiadał pełny dostęp do dokumentacji – paszportów urządzeń energetycznych oraz niejednokrotnie w różnych innych sprawach jego wiedza służyła odnalezieniu kolejnych dokumentów procesowych, które winny znaleźć się w aktach sprawy. W tym miejscu należało zwrócić uwagę na konieczność procesową działania sądu w postępowaniu nieprocesowym bez względu na stanowiska stron - zasada działania sądu ex officio w postępowaniu nieprocesowym (por. np. postanowienie SN z dnia 22. 05. 2013 r., III CZP 293/12, OSNC 2013, Nr 12, poz. 148 – co do zastrzeżenia z art. 162 k.p.c.); ponadto świadek posiadał nieprzeciętną wiedzę o procesach inwestycyjnych w energetyce oraz o dokumentach wytwarzanych w ich toku, a także o przejmowaniu na mienie pracodawcy urządzeń energetycznych od osób fizycznych, instytucji i in., także o użytkowaniu tych urządzeń przez przedsiębiorstwo przesyłowe zakresie czynności koniecznych w ramach służebności (zdecydowaną większość czasu pracy od 1993 r. świadczył w dziale eksploatacji – patrz! zeznania na ostatniej rozprawie).

Stąd jego zeznań co do ustalenia faktów istotnych dla sprawy, także tej obecnej, nie sposób przecenić. Sąd Rejonowy dał w pełni wiarę zeznaniom świadka albowiem korespondowały one zgodnie zarówno z analizowanymi dokumentami procesowymi, z których Sąd Rejonowy dopuścił dowody (z wszystkich załączonych do akt) i żadna ze stron skutecznie nie podważyła jego wiarygodności. Świadek w swoich zeznaniach odwoływał się do załączonych do akt sprawy dokumentów (uwierzytelnionych względnie kserokopii), których źródłem zawsze był tzw. paszport dla danego urządzenia energetycznego; paszport to zbiór dokumentów obrazujący, od kiedy udokumentowany jest fakt istnienia danego urządzenia energetycznego, czy i jakie remonty/modernizacje były przeprowadzane aż do dnia zamknięcia rozprawy, czy urządzenia energetyczne zmieniły swój przebieg, czy też nie zmieniły swego położenia i jako wchodzące w skład mienia przedsiębiorstwa energetycznego nieprzerwanie dostarczały w tym okresie energię elektryczną.

Ponadto Sąd Rejonowy dał także wiarę opinii biegłemu geodecie albowiem także jego opinii żadna ze stron skutecznie nie podważyła tak pod względem merytorycznym, jaki i z punktu widzenia bezstronności.

Uczestnicy postępowania oświadczyli, iż w omawianych dokumentach k - 36-39 zaznaczono, że linia 15 kV, która jest przedmiotem tej sprawy, nie została wyremontowana, lecz została wybudowana. To twierdzenie uczestnika postępowania nie posiadało żadnego znaczenia prawnego. Nie jest bowiem istotne, czy tę inwestycję nazwie się

remontem, czy budową. Istotne było natomiast stwierdzenie świadka, iż datą pewną istnienia linii średniego napięcia **15 kV o numerze 414** – przechodzącej przez nieruchomość uczestników postępowania – była data zestawienia inwentarzowego, na podstawie którego sporządzono - jak wskazano - w okresie późniejszym inwentarz z natury, tj. data **05. 10. 1971 r. [k - 84]**. Najpóźniej od tej daty należało więc – zdaniem Sądu Rejonowego - przyjąć, iż linia nr 414 średniego napięcia 15 kV była w posiadaniu poprzedników prawnych wnioskodawcy, jej przebieg się nie zmienił, służyła nieprzerwanie do przesyłu energii elektrycznej z do dnia zamknięcia rozprawy.

Bieg terminu zasiedzenia by mógł - zakładając teoretycznie na potrzeby tego tylko wyводу - więc rozpocząć się z dniem 06. 10. 1971 r. – art. 111 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 112 § 1 zd. 1 k.c. i zakończyć biorąc powyższe rozważania prawne (abstrahując w tym miejscu na potrzeby tylko tego wyводу prawnego od poprzedników wnioskodawcy):

- albo w dniu 06. 10. 1981 r. – w dobrej wierze (10 lat),,
- albo w dniu 06. 10. 2001 r. – w złej wierze (20 lat),

Tym samym nabycie służebności by mogło nastąpić:

- albo od dnia 07. 10. 1981 r. – służebność gruntowa o treści służebności przesyłu,
- albo od dnia 07. 10. 2001 r. - służebność gruntowa o treści służebności przesyłu.

Wszelkie wywody uczestników postępowania dotyczące sugerowania złej wiary - obarczone zostały dwoma błędami:

- po pierwsze – z art. 7 k.c. wynika domniemanie mówiące, iż jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary,
- po drugie – w wypadku instytucji zasiedzenia związanej w prawem własności, użytkowania wieczystego czy jak w tym przypadku ograniczonego prawa rzeczowego uwzględnia się wyłącznie stan z daty początkowej posiadania (może być to także wbrew twierdzeniu uczestników - posiadanie zależne); nie mają żadnego znaczenia dla oceny dobrej lub złej wiary późniejsze okoliczności, a przeciwnie wywody uczestników były oderwane od ustalonych od lat w orzecznictwie i doktrynie prawa takiego poglądu prawnego.

Oznacza to, że należało w takiej sytuacji uwzględnić stan prawny obecnej nieruchomości w 1971 r., tj. z daty inwestycji na nieruchomości uczestników postępowania.

Jak wyżej ustalono w 1971 r. właścicielem nieruchomości objętej księgą wieczystą o obecnym numerze (...) był Skarb Państwa. Początek biegu terminu zasiedzenia wyznaczało bowiem w tej sprawie zbycie nieruchomości – w skład której wchodził obecny obszar działki ewidencyjnej (...) – przez Skarb Państwa osobom fizycznym, tj. St. i M. Z. **w dniu 10. 12. 1981 r.** Tym samym ustał zakaz zasiadywania wobec Skarbu Państwa, a ponadto przedsiębiorstwo państwowe nie mogło w ówczesnym stanie prawnym (przed 01. 02. 1989 r.) zasiadywać mienia Skarbu Państwa z czysto logicznego punktu widzenia albowiem prowadziłyby to do wniosku, iż Skarb Państwa by zasiadywać miałyby własne mienie. Rozpoczął się bieg zasiedzenia służebności na rzecz Skarbu Państwa i biegł przeciwko osobom fizycznym zarówno przeciwko pierwszym nabywcom, jak i ich następcom prawnym. Wobec tego należało w okolicznościach tej sprawy liczyć bieg zasiedzenia w następujący sposób. Bieg terminu zasiedzenia mógł się więc rozpocząć z dniem **11. 12. 1981 r.** – art. 111 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 112 § 1 zd. 1 k.c. i zakończyć biorąc powyższe rozważania prawne:

- albo w dniu 11. 12. 2001 r. – w dobrej wierze (20 lat),
- albo w dniu 11. 12. 2011 r. – w złej wierze (30 lat),

Tym samym nabycie służebności by mogło nastąpić:

- albo od dnia 12. 12. 2001 r. – jako służebność gruntowa o treści służebności przesyłu,

- albo od dnia 12. 12. 2011 r. – jako służebność przesyłu.

Jak wyżej ustalił Sąd Rejonowy w dniu **10. 12. 1981 r.** Skarb Państwa sprzedał prawo własności nieruchomości objętej działką ewidencyjną nr (...) S. i M. małżonkom Z.. Logicznie wynikają z tego dwie istotne konsekwencje faktyczne i prawne:

- po pierwsze – inwestycja w 1971 r. na obszarze obecnej działki ewidencyjnej nr (...) dokonał Skarb Państwa – przedsiębiorstwo energetyczne na gruncie stanowiącym własność Skarbu Państwa (oczekiwanie decyzji wywłaszczeniowej przez uczestników postępowania – jak podnosili - jawiło się więc czymś alogicznym, albowiem prowadziło to do postulatu, aby Skarb Państwa miał wywłaszczyć samego siebie; nie wykazano związku decyzji z dnia 11. 03. 1970 r. doręczonej A. B. [k – 37] z obszarem objętym dzisiejszą działką ewidencyjną nr (...), a strony nie wiedziały nic o tej pani],
- bieg terminu zasiedzenia na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez przedsiębiorstwo energetyczne, przesyłowe mógł się rozpocząć dopiero od dnia 11. 12. 1981 r. i zakończyć z upływem dnia 11. 12. 2001 r. albowiem z uwagi na powyższe – korzystając z art. 7 k.c. oraz faktu dokonywania inwestycji przez inwestora na własnym gruncie, a także faktu kupowania obecnego obszaru nieruchomości objętego działką ewidencyjną nr (...) i księga wieczystą k.w. nr (...) od Skarbu Państwa z widocznym i trwałym urządzeniem - zakwalifikować należało posiadanie w rozumieniu art. 336 k.c. jako posiadanie w dobrej wierze.

Reasumując **od dnia 12. 12. 2001 r.** – poprzednik wnioskodawcy – Zakład (...) S.A w S., nabył przez zasiedzenie służebność gruntową o treści służebności przesyłu – zgodnie z żądaniem ewentualnym wnioskodawcy (pierwszym) [k – 301, k – 182 notatka urzędowa z dnia 16. 02. 2015 r., k – 192 - 194 zarządzenie nr 46/ORG/89 Ministra Przemysłu z dnia 16. 01. 1989 r. w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w S., k – 195-200 rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16. 03. 1989 r. w sprawie wykazu przedsiębiorstw państwowych oraz innych państwowych jednostek].

Wszelkie wywody uczestników postępowania - oponujące powyższym ustaleniom i zważeniom oraz konkluzji – nie znalazły żadnego oparcia ani w materiale dowodowym, ani w stanie normatywnym.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i rozważania Sąd Rejonowy orzekł jak w postanowieniu:

- w pkt. 1) – na zas. (...) w zw. z art. 292 k.c. oraz art. 172 § 1 i 2 k.c.,

art. 175 k.c., a także art. 176 § 1 k.c., przy zastosowaniu art. 111 § 1 i 2 k.p.c. i art. 112 k.p.c. oraz przywołanych w uzasadnieniu innych regulacji mając na uwadze, iż chodziło w sprawie o oczywiście widoczne i trwałe urządzenie energetyczne,

- w pkt. 2) – na zas. art. 520 § 1 k.p.c.

1 W sposób bardzo jasny formułuje tę zasadę Sąd Najwyższy w motywach chwały składu 7 sędziów z (...). Zb. Orz. 1962, poz. 41.

2 Bardziej szczegółową krytykę tych poglądów zob. J. W., Pojęcie własności, s. 114–118.